

LEGEA PRIVIND PROTECȚIA AVERTIZORILOR

CAPITOLUL I
DISPOZIȚII GENERALE**Art. 1. Scopul legii**

Prezenta lege are drept scop încurajarea implicării cetățenilor în depistarea încălcărilor de legislație.

Art. 2. Obiectul și sfera de aplicare

Prezenta lege reglementează măsurile privind protecția persoanelor care avertizează benevol și în interesul public organele abilitate, despre presupusele încălcări ale legislației, manifestate prin infracțiuni de corupție și conexe acestora, infracțiuni economice, încălcarea normelor deontologice, fiscale, precum și alte încălcări comise în sectorul public și privat, ce constituie o amenințare la adresa sănătății sau securității publice și individuale.

Art. 3. Noțiuni principale

În interesul prezentei legi, termenii și expresiile de mai jos au următoarea semnificație:

a) *Avertizarea* - semnalarea benevolă scrisă a organelor de protecție, efectuată în conformitate cu prevederile art.6 al prezentei legi, a unor fapte de presupusă încălcare a legislației în domeniile prevăzute la art.12.

b) *Avertizor* - orice persoană care depune benevol o avertizare și care a primit certificatul de confirmare a statutului de avertizor, eliberat de organul de protecție.

c) *Infracțiuni de corupție și conexe* – acte prevăzute în art. 16 din Legea nr.90-XVI din 25.04.2008 cu privire la prevenirea și combaterea corupției.

d) *Infracțiuni economice* – prevăzute în cap. XV (XIV) din Codul Penal al R.M.

e) *norme deontologice* – norme prevăzute de Codul de conduită al funcționarului public, statute, regulamente, alte acte legislative și normative, inclusiv departamentale, referitoare la etica și disciplina angajaților.

f) *Norme fiscale* – norme prevăzute de legislația fiscală.

g) *Sănătatea individuală* – este sănătatea personală a fiecărui om, care în mare parte depinde de individ, modul lui de viață și ereditate, precum și starea sistemului ocrotirii sănătății.

h) *Sănătatea publică* – este sănătatea societății în ansamblu, care se compune din starea sănătății fiecărui membru al ei și nivelul căreia este influențat de condițiile politice, sociale, economice și naturale.

i) *Securitatea individuală* – este starea de securitate a fiecărei persoane când ea este protejată daune, prejudicii, erori, accidente de diverse tipuri sau consecințe cu caracter fizic, social, spiritual, financiar, politic, emoțional, ocupațional, psihologic, educațional sau de altă natură, care sunt considerate ca ne-dorite pentru persoana respectivă.

j) *Securitatea publică* – este nivelul de securitate dintr-o societate în ansamblu, care permite prevenirea și protecția de evenimente care manifestă un pericol semnificativ pentru societatea în ansamblu cum ar fi crimele sau catastrofele.

k) *Organe de protecție* - organele prevăzute în art.5, care sunt în drept să primească avertizarea și să elibereze certificatul de confirmare a statutului de avertizor.

l) *Organe de investigare* - organele în competența cărora intră investigarea avertizării depuse.

m) *Organele de reacționare* - organele care, în virtutea atribuțiilor lor, sunt obligate să întreprindă măsuri pentru lichidarea încălcărilor depistate.

n) *Acțiune de răzbunare* - orice sancțiune, amenințare, retragere de servicii sau alte acțiuni, aplicate avertizorului de orice persoană, ca urmare a avertizării efectuate.

Art. 4. Principii generale

Principiile care guvernează protecția avertizorilor sînt următoarele:

a) *principiul legalității*, conform căruia persoanele juridice și angajații acestora au obligația de a respecta drepturile și libertățile cetățenilor, normele procedurale, libera concurență și tratamentul egal acordat beneficiarilor de servicii potrivit legii;

b) *principiul confidențialității*, conform căruia organele de protecție, investigare și reacționare au obligația de a păstra confidențialitatea datelor personale ale avertizorilor, precum și orice alte date din conținutul avertizării, ce pot duce la divulgarea identității avertizorului, indiferent de faptul dacă avertizorul divulgă aceste informații terților.

c) *principiul nesancționării*, conform căruia avertizorii nu pot fi sancționați, direct sau indirect, prin aplicarea unei sancțiuni de orice natură, în legătură cu avertizarea. În cazul avertizării, nu sînt aplicabile normele deontologice sau profesionale de natură să împiedice avertizarea;

d) *principiul bunei conduite*, conform căruia avertizorul este ocrotit și actul de avertizare este încurajat, pentru a motiva acțiunile de avertizare;

e) *principiul echilibrului*, conform căruia nici o persoană nu se poate prevala de prevederile prezentei legi pentru a diminua sancțiunea administrativă sau disciplinară pentru o faptă a sa mai gravă;

f) *principiul bunei credințe*, conform căruia este ocrotită persoana care a făcut o sesizare, convinsă fiind de realitatea stării de fapt sau că fapta constituie o încălcare a legislației.

CAPITOLUL II

PROCEDURA DE AVERTIZARE

Art. 5. Organele de protecție

Organele abilitate să acorde protecție avertizorilor sînt:

- a) Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției (în continuare „Centrul”)
- b) Procuratura Generală, în cazul încălcărilor comise de colaboratorii Centrului.

Art. 6 Procedura de depunere a avertizării

(1) Avertizarea este depusă în scris, în limba de stat sau într-o altă limbă, în conformitate cu Legea cu privire la funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul Republicii Moldova.

(2) Avertizarea trebuie să fie semnată în mod obligatoriu de persoana care o depune, și să includă datele de identitate ale acesteia.

(3) La avertizare pot fi anexate materiale care confirmă faptele expuse în aceasta.

(4) Avertizarea se înregistrează în Registrul avertizărilor, cu eliberarea unei dovezi de înregistrare a avertizării și a informației despre drepturile și obligațiile avertizorului în conformitate cu prezenta lege.

(5) Organul de protecție va lua o decizie, în termen de 5 zile lucrătoare, cu privire la inițierea investigației și organul competent să o efectueze. La inițierea investigației sau transmiterea cazului spre investigare la organul de investigare, persoana care a depus avertizarea primește statutul de avertizor și i se eliberează, la solicitare, certificatul de confirmare a statutului de avertizor.

(6) În cazul deciziei privind inițierea investigației în cadrul organului de protecție sau transmiterea cazului la organul de investigare, se expediază o solicitare de investigare a cazului care urmează să conțină informații din avertizare, materiale confirmative, din care sînt excluse orice date referitoare la avertizor.

(7) În cazul în care informația conținută în avertizare ține de competența organului de protecție, acesta o examinează conform competenței sale în termen de pînă la 45 de zile.

(8) La primirea solicitării de investigare a cazului, organul de investigare este obligat să o examineze și să informeze organul de protecție despre rezultatele investigației în termen de pînă la 45 de zile.

(9) La solicitarea verbală sau scrisă a avertizorului, organul de protecție este obligat să-l informeze cu privire la rezultatele investigației în termen de 3 zile lucrătoare. Modalitatea și forma de comunicare urmează să fie stabilită de comun acord cu avertizorul.

(10) În procesul investigării, organul de protecție sau cel de investigare este obligat să verifice faptele expuse în solicitarea de investigare, cu aprecierea juridică a celor constatate, fără a divulga datele de identitate ale avertizorului.

(11) Nu constituie avertizare demersul scris adresat organului de protecție care cade sub incidența Legii cu privire la petiționare sau Codului de procedură penală.

Art. 7. Registrul avertizărilor

(1) Registrul avertizărilor este ținut în formă electronică și va conține informații privind:

- a) numărul de înregistrare al avertizării;

- b) data și ora primirii avertizării;
- c) datele de identitate ale avertizorului;
- d) rezumatul avertizării;
- e) decizia adoptată;
- f) data adoptării deciziei;
- g) termenul limită pentru prezentarea rezultatelor;
- h) date privind eliberarea certificatului de confirmare a statutului de avertizor;
- i) alte date.

(2) Registrul avertizărilor este un document secret și se utilizează în conformitate cu cerințele de lucru cu materialele secrete.

CAPITOLUL IV

PROTECȚIA ȘI STIMULAREA AVERTIZORILOR

Art. 8. Protecția avertizorilor

(1) Statul garantează protecția avertizorilor împotriva acțiunilor de răzbunare ce pot surveni din partea terțelor părți ca urmare a avertizărilor depuse organelor abilitate, prin:

- a) păstrarea confidențialității datelor de identitate și altor date cu caracter personal ale avertizorului;
- b) înlăturarea consecințelor acțiunilor de răzbunare, anularea oricăror sancțiuni aplicate avertizorilor ca urmare a depunerii avertizării;
- c) sancționarea acțiunilor de răzbunare;
- d) în cazul unui pericol pentru viața și sănătatea avertizorului, vor fi aplicate prevederile Legii cu privire la protecția martorilor și altor participanți la procesul penal.

(2) Datele despre identitatea avertizorului constituie un secret de stat. Persoanele responsabile cu funcții de răspundere din cadrul organelor abilitate poartă răspundere penală, administrativă, disciplinară conform legislației în vigoare pentru divulgarea informațiilor despre identitatea avertizorilor.

Art. 9. Stimularea avertizorului

(1) Pentru a stimula avertizorii să depună avertizări la organele de protecție, statul garantează o recompensă bănească, cu respectarea următoarelor condiții:

- a) Recompensa bănească se acordă avertizorului în cazul în care datele conținute în avertizare sînt confirmate și se soldează cu recuperarea prejudiciului material cauzat statului și condamnarea persoanelor cu funcții de răspundere pentru săvîrșirea actelor de corupție și conexe acestora.
- b) Recompensa bănească acordată avertizorului constituie 10% din suma prejudiciului material restituit statului, inclusiv suma impozitelor calculate și plătite suplimentar, amenzile aplicate și plătite de către vinovați sau 10% din valoarea bunurilor în privința cărora au fost îndreptate acțiunile ilegale.

(2) În cazul în care prejudiciul material a fost restituit statului în urma avertizării depuse de doi sau mai mulți avertizori, recompensa de 10% din suma prejudiciului este împărțită în mod egal între avertizori.

(3) Recompensa va fi plătită la decizia organului abilitat, în baza actului care confirmă încasarea prejudiciului în baza hotărîrii.

(4) Recompensa se achită din bugetul de stat.

(5) În cazul în care pe parcursul colectării informației avertizorul a comis încălcări ale legislației sau el însuși a fost implicat direct sau indirect în fapta expusă, acesta nu va fi sancționat, cu excepția infracțiunilor grave, deosebit de grave și excepțional de grave, în cazul cărora statutul de avertizor va constitui o circumstanță atenuantă.

CAPITOLUL V

DREPTURILE ȘI OBLIGAȚIILE PARTICIPANȚILOR

Art.10. Drepturile și obligațiile organelor de protecție

(1) Drepturile organelor de protecție

- a) Să refuze inițierea investigației în baza unor avertizări depuse cu rea credință sau neîntemeiate și eliberarea certificatului de confirmare a statutului de avertizor în condițiile prezentei legi;
- b) Să solicite organului de investigare examinarea cazului;

c) Să solicite organului de reacționare înlăturarea încălcărilor depistate și aplicarea măsurilor de protecție în cazul acțiunilor de răzbunare ;

(2) Obligațiile organelor de protecție :

a) Să comunice avertizorilor drepturile și obligațiile lor prevăzute în prezenta lege;

b) să creeze și să țină un registru al tuturor avertizărilor depuse;

c) să păstreze în confidențialitate datele de identitate ale avertizorilor;

d) să verifice informațiile conținute în avertizare și să investigheze avertizarea ce ține de competența sa;

e) să expedieze avertizarea la organul de investigare, în cazul în care aceasta nu ține de competența sa;

f) să comunice în scris avertizorului informațiile recepționate de la organul de investigare ;

g) să întreprindă măsuri în vederea asigurării protecției avertizorului în cazurile prevăzute de prezenta lege.

h) să generalizeze informațiile recepționate de la organul de investigare și să informeze organul de reacționare;

i) să prezinte Procuraturii Generale rapoartele trimestriale și anuale privind numărul de avertizări depuse, numărul certificatelor de confirmare a statutului de avertizor eliberate, numărul de investigații efectuate și numărul de cauze trimise la organele de reacționare.

Art.11. Obligațiile organelor de investigare

Organul de investigare este obligat :

a) să verifice informațiile din conținutul avertizării;

b) să comunice în scris organului de protecție despre rezultatele examinării avertizării în condițiile prezentei legi, precum și despre cazurile de declinare a competenței.

Art.12. Obligațiile organelor de reacționare

Organul de reacționare este obligat să prezinte organului de protecție informații privind măsurile de reacționare întreprinse și rezultatul acestora.

Art.13. Drepturile și obligațiile avertizorilor

(1) Avertizorul este în drept:

a) să fie informat despre rezultatele investigării avertizării și măsurile întreprinse de organul de reacționare ;

b) să beneficieze de protecție din partea statului ca urmare a avertizării, în condițiile prezentei legi;

c) să primească o recompensă bănească în condițiile prezentei legi;

d) să facă publică informația conținută în avertizare, inclusiv să sesizeze alte organe de resort pentru efectuarea investigației.

(2) Avertizorul este obligat să depună avertizările cu bună credință.

CAPITOLUL VI

SANCTIUNI

Art. 14. Răspunderea pentru acțiunile de răzbunare

(1) Persoana responsabilă de săvârșirea acțiunilor de răzbunare poartă răspundere penală, administrativă, civilă, disciplinară conform legislației în vigoare.

(2) Dacă în rezultatul acțiunii de răzbunare avertizorul a suferit prejudicii materiale și morale, persoana responsabilă de acțiunile de răzbunare, este obligată să restituie avertizorului dubla valoare a prejudiciului material cauzat, precum și prejudiciul moral.

CAPITOLUL VII

DISPOZIȚII FINALE ȘI TRANZITORII

(1) Prezenta lege intră în vigoare de la 1 ianuarie 2009.

(2) Guvernul, în termen de 3 luni:

- va prezenta Parlamentului propuneri pentru a aduce legislația în vigoare în concordanță cu prezenta lege;

- va aproba actele normative necesare punerii în aplicare a prezentei legi și va aduce actele sale normative în concordanță cu prezenta lege;

- va asigura aprobarea sau revizuirea de către ministere și alte autorități ale administrației publice centrale a actelor lor normative;
- va propune modificarea Codului penal și a Codului cu privire la Contravențiile administrative pentru ca acțiunile de răzbunare să fie calificate ca infracțiune și contravenție administrativă.